

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55 hallituksen esityksen johdosta liikevaihtoverolaiksi

Eduskunta on 14 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 96 liikevaihtoverolaiksi.

Hallitus ehdottaa, että voimassa oleva liikevaihtoverolainsäädäntö kumotaan ja korvataan uudella liikevaihtoverolailla. Valiokunta on käsitellyt tässä yhteydessä kaikki ne valiokuntaan lähetetyt aloitteet, jotka koskevat nykyisen liikevaihtoverolainsäädännön muuttamista tai niitä asiakokonaisuuksia, jotka sisältyvät liikevaihtoverolakiehdotukseen tai olisi voitu siihen sisällyttää.

Valiokunta on siten käsitellyt seuraavat valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähetetyt lakialoitteet:

— 28.2.1989 lähetetyn ed. Pulliaisen ym. lakialoitteen n:o 9/1989 vp. laiksi liikevaihtoverolain 8 §:n muuttamisesta,

— 18.4.1989 lähetetyn ed. Jääskeläisen ym. lakialoitteen n:o 32/1989 vp. laiksi liikevaihtoverolain 3 §:n muuttamisesta,

— 31.10.1989 lähetetyn ed. Laineen ym. lakialoitteen n:o 93/1989 vp. laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta,

— 12.12.1989 lähetetyn ed. Seppäsen ym. lakialoitteen n:o 108/1989 vp. laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta,

— 15.12.1989 lähetetyn ed. Viinasen lakialoitteen n:o 110/1989 vp. laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta,

— 27.2.1990 lähetetyn ed. Donnerin lakialoitteen n:o 5 laiksi liikevaihtoverolain 3 §:n muuttamisesta,

— 2.5.1990 lähetetyn ed. Linnainmaan lakialoitteen n:o 33 laiksi eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain 3 §:n muuttamisesta,

— 2.10.1990 lähetetyn ed. Mäki-Hakolan lakialoitteen n:o 65 laiksi liikevaihtoverolain 9 §:n muuttamisesta,

— 12.10.1990 lähetetyn ed. Pulliaisen ym. lakialoitteen n:o 81 liikevaihtoverolaiksi ja

— 30.10.1990 lähetetyn ed. Rengon ym. lakialoitteen n:o 90 laiksi liikevaihtoverolain 3 §:n muuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt myös valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 11 päivänä kesäkuuta 1987 lähetetyt vuoden 1987 valtiopäiviltä olevat seuraavat toivomusaloitteet:

— ed. Aittoniemen toivomusaloitteen n:o 63/1987 vp. linja-autoliikenteen harjoittamisen tukemisesta verohelpotuksin,

— ed. Donnerin ym. toivomusaloitteen n:o 85/1987 vp. liikevaihtoveron poistamisesta korkeakoulujen kirjastoihin hankittavalta tieteelliseltä kirjallisuudelta,

— ed. Haaviston ym. toivomusaloitteen n:o 87/1987 vp. tieteellisen kirjallisuuden vapauttamisesta liikevaihtoverosta,

— ed. Hacklinin ym. toivomusaloitteen n:o 88/1987 vp. tieteellisen kirjallisuuden vapauttamisesta liikevaihtoverosta,

— ed. Jääteenmäen ym. toivomusaloitteen n:o 115/1987 vp. tieteellisen kirjallisuuden vapauttamisesta liikevaihtoverosta,

— ed. Paloheimon toivomusaloitteen n:o 181/1987 vp. korotetun liikevaihtoveron säätämisestä pakkauksille,

— ed. Riihijärven ym. toivomusaloitteen n:o 205/1987 vp. ajoneuvokaluston liikevaihtoveron osuuden palauttamisesta kuorma-autoilijoille,

— ed. Saastamoisen toivomusaloitteen n:o 215/1987 vp. tieteellisen kirjallisuuden vapauttamisesta liikevaihtoverosta,

— ed. Uosukaisen ym. toivomusaloitteen n:o 231/1987 vp. kauno- ja tietokirjallisuutta rasittavan liikevaihtoveron poistamisesta ja

— ed. Viljasen ym. toivomusaloitteen n:o 244/1987 vp. linja-autokaluston liikevaihtoveron huojennuksen toteuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt myös valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 3 päivänä toukokuuta 1988 lähetetyt vuoden 1988 valtiopäiviltä olevat seuraavat toivomusaloitteet:

— ed. Ala-Harjan toivomusaloitteen n:o 44/1988 vp. liikevaihtoveron poistamisesta naioitustyöltä,

— ed. Anderssonin ym. toivomusaloitteen n:o 48/1988 vp. liikevaihtoveron poistamisesta kotimaisilta kaunokirjallisilta kirjoilta ja ns. halpapaiston tukemisesta,

— ed. Isohookana-Asunmaan ym. toivomusaloitteen n:o 63/1988 vp. turvetuotantokaluon liikevaihtoveron palauttamisesta,

— ed. Laineen toivomusaloitteen n:o 85/1988 vp. kotimaisen kirjallisuuden vapauttamisesta liikevaihtoverosta ja

— ed. Malmin ym. toivomusaloitteen n:o 93/1988 vp. liikevaihtoveron poistamisesta kasvihuoneessa lannoitukseen käytettävältä hiiidioksidikaasulta.

Valtiovarainvaliokunta on samoin käsitellyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 19 päivänä toukokuuta 1989 lähetetyt vuoden 1989 valtiopäiviltä olevat seuraavat toivomusaloitteet:

— ed. Anttilan ym. toivomusaloitteen n:o 32/1989 vp. itsensä työllistävien liikevaihtoveropapaan liikevaihdon alarajan korottamisesta,

— ed. Hautalan ym. toivomusaloitteen n:o 39/1989 vp. pienyrityksiä koskevan liikevaihtoverokohteluon yksinkertaistamisesta,

— ed. Joenpalon toivomusaloitteen n:o 44/1989 vp. teollisen rakentamisen liikevaihtoverotuskohteluusta,

— ed. Koistisen ym. toivomusaloitteen n:o 60/1989 vp. liikevaihtoveron poistamisesta pienyrityksiltä ja

— ed. Saaren ym. toivomusaloitteen n:o 88/1989 vp. liikevaihtoveron poistamisesta linja-autoliikenteen kalustolta.

Valiokunta on käsitellyt niin ikään valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 11 päivänä toukokuuta 1990 lähetetyt kuluvaon vuoden valtiopäiviltä olevat seuraavat toivomusaloitteet:

— ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 59 liikevaihtoveron poistamisesta elintarvikkeilta,

— ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 60 liikevaihtoveron poistamisesta uusioraakaaineelta,

— ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 61 liikevaihtoveron poistamisesta keräyspaperilta,

— ed. Hacklinin ym. toivomusaloitteen n:o 66 liikevaihtoveron poistamisesta tieteelliseltä kirjallisuudelta,

— ed. Hautalan ym. toivomusaloitteen n:o 67 pienyrityksiä koskevan liikevaihtoverokohoteluon yksinkertaistamisesta,

— ed. Hautalan ym. toivomusaloitteen n:o 68 liikevaihtoveron poistamisesta ympäristönsuojeleuinvestoinneilta,

— ed. Isohookana-Asunmaan ym. toivomusaloitteen n:o 73 liikevaihtoveron poistamisesta käsityöammatin harjoittajilta,

— ed. Kankaanniemen ym. toivomusaloitteen n:o 87 liikevaihtoveron poistamisesta elintarvikkeilta,

— ed. Kankaanniemen ym. toivomusaloitteen n:o 88 liikevaihtoverovelvollisuuden poistamisesta yksityisten järjestöjen terapiatyöltä,

— ed. Kettusen ym. toivomusaloitteen n:o 93 rapukaupan liikevaihtoverotuksen muuttamisesta ja

— ed. T. Roosin ym. toivomusaloitteen n:o 129 liikevaihtoverotuksen poistamisesta vanhojen kirjojen kaupan osalta.

1. Nykyisen liikevaihtoverotuksen pääpiirteet

Nykyinen liikevaihtoverolaki tuli voimaan vuoden 1964 alusta. Liikevaihtoverojärjestelmämme on usean portaalan yleinen kulutusverojärjestelmä. Jokainen vaihdannan porras suorittaa veroa saman prosentoin mukaan tavarain myynti- ja ostohinnan erotuksesta.

Nykyisen liikevaihtoverolain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät lukuisat elinkeinoelämän käyttämät palvelut kuten esimerkiksi kuljetus-, suunnittelu-, konsultointi- ja mainostoimistopalvelut samoin kuin yksityiseen kulutukseen myytävät palvelut. Verotuksen ulkopuolelle jää myös sellaisten hyödykkeiden myynti, jotka eivät ole liikevaihtoverolaissa tarkoitettuja tavaroita. Koska rakennukset eivät ole liikevaihtoverolaissa tarkoitettuja tavaroita, jää varsinainen rakennustyö verotuksen ulkopuolelle. Sen sijaan rakennusmateriaalit samoin kuin useat rakennustoimintaan liittyvät tyypilliset aliurakoitsijan tekemät työt ovat verollisia.

Veron kertaantumista liikevaihtoverotuksemme vähennetään ostovähennysjärjestelmän avulla. Vähennysoikeus on kuitenkin rajoitettu.

Pääosa tuotannollisista investoinneista on kokonaan tai osittain vapautettu verosta. Vuoden 1991 alusta koneiden ja laitteiden vähennysoikeus korotetaan erillisen hallituksen esityksen pohjalta täysimääräiseksi. Energiainvestointeihin sovelletaan eräin rajoituksin vastaavanlaisia vähennyssäännöksiä kuin tuotannollisiin investointeihin. Muuta kuin tuotannollista toimintaa harjoittavilla verovelvollisilla, esimerkiksi kaupanalan yrityksillä ja verollista palvelutoimintaa harjoittavilla yrityksillä, ei ole oikeutta vähentää rakennus- eikä kone- ja laiteinvestointeihin sisältyvää veroa.

Verokanta on kuluvan vuoden alusta ollut 17 prosenttia. Maahantuonnissa vero on ollut siten 20,48 prosenttia.

Eri syistä on tiettyjen laissa lueteltujen tavaroiden hintaa rasittava vero poistettu joko kokonaan tai osittain.

Suomen liikevaihtoverojärjestelmä eroaa puhdaslinjaisesta arvonlisäjärjestelmästä olennaisesti kahdella alueella. Ensinnäkin erilaiset yritystoiminnan käyttämät palvelut sekä yksityiseen kulutukseen tarkoitettut palvelut ovat pääsääntöisesti verotuksen ulkopuolella. Toisaalta tavaroiden valmistus- ja jakelutoimintaan liittyvien tuotantopanosten vähennysoikeus ei ole täydellinen. Suomessa valmistettujen tavaroiden asema vastaaviin arvonlisäverojärjestelmää soveltavista maista tuotaviin tavaroihin verrattuna on piilevän veron verran huonompi. Tästä syystä on tuontituotteista vuodesta 1971 alkaen peritty tuonnin tasausveroa.

2. Ehdotetun uuden liikevaihtoverolain sisältämät muutokset nykyiseen oikeustilaan

Liikevaihtoverotuksen selkeyden ja ymmärrettävyyden parantaminen edellyttää nykyisen hajanaisen ja moniportaisen liikevaihtoverotusta koskevan säädöskokonaisuuden yhdistämistä. Tavoitteena on siten pidettävä kaikkien liikevaihtoverotukseen kuuluvien aineellisoikeudellisten säännösten sisällyttämistä samaan lakiin. Tämän vuoksi hallitus ehdottaa, että voimassa oleva liikevaihtoverolaki sekä nykyiseen liikevaihtoverojärjestelmään liittyvät muut liikevaihtoverotusta koskevat lait kumotaisiin ja tilalle säädettäisiin uusi liikevaihtoverolaki.

Liikevaihtoverolakiehdotuksen perusrakenteessa on mahdollisuuksien mukaan otettu

huomioon muun muassa veropohjan määrittelyn, veron laskemistavan ja vähennysoikeuksien laajuuden osalta arvonlisäverotuksessa sovellettavat periaatteet. Lisäksi on tavoitteena pidetty tuloverotuksessa ja kirjanpitolainsäädännössä käytettävän terminologian ja sääntelyn hyödyntämistä mahdollisuuksien mukaan myös liikevaihtoverotuksessa.

Veron laskeminen. Hallitus ehdottaa, että liikevaihtovero laskettaisiin kansainvälisen käytännön mukaisesti hyödykkeen verottoman myyntihinnan perusteella verolliseen myyntihintaan perustuvan laskemistavan asemesta. Siten nykyinen 17 prosentin verokanta vastaisi 20,48 prosentin verokantaa. Hallinnollisista syistä verokanta ehdotetaan pyöristettäväksi 20,5 prosentiksi. Veron laskemistapaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtiolle tilitettävä vero määräytyisi verollisiin myynteihin sisältyvän veron ja verovelvollisen toiselta verovelvolliselta tekemiin verollisiin ostoihin sisältyvän veron erotuksen perusteella eikä nykyiseen tapaan myynnin verotusarvon perusteella laskettuna. Kun lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilön tai yhtymän verollinen liikevaihto on enintään 75 000 markkaa eikä myyjä ole sen vuoksi liikevaihtoverovelvollinen, ei ostaja voisi vähentää laskennallista veroa, ellei myyjä ole hakemuksestaan tullut verovelvolliseksi.

Palvelujen määrittely. Liikevaihtoverotus kohdistuu tavariin, kun taas palvelut ovat pääsääntöisesti verotuksen ulkopuolella. Jotta palvelujen saattaminen verotuksen piiriin olisi järjestelmää edelleen kehitettäessä helposti toteutettavissa, hallitus ehdottaa, että palvelun käsite erotettaisiin nykyisin sovellettavasta tavarann myynnin käsitteestä ja verolliset palvelut määriteltäisiin erillisessä luettelossa.

Käsitteiden yhdenmukaistaminen. Verolainsäädännössä käytettävien käsitteiden yhdenmukaistamiseksi on ehdotetussa laissa mahdollisuuksien mukaan käytetty hyväksi tuloverotuksen ja kirjanpidon terminologiaa ja sääntelyä.

Verovelvollisuus. Liikevaihtoveroa on suoritettava tavaroiden myynnistä ja verollisista työsuorituksista, jotka tapahtuvat liiketoiminnan muodossa. Liikevaihtoverolaissa vähäinen, verotuksen ulkopuolelle jäävä liiketoiminta on määriteltävä liiketoimipaikan ja apulaisten käytämisen avulla. Vähäisen liiketoiminnan määrittelyn osalta Suomen liikevaihtoverojärjestelmä eroaa siten arvonlisäverojärjestelmää soveltavissa maissa yleisesti käytössä olevasta liike-

vaihtoveron alarajaan perustuvasta määrittelystä. Hallitus ehdottaa, että liiketoiminnan vähäisyys määriteltäisiin tilikauden verollisen liikevaihdon perusteella. Markkamääräinen alaraja koskisi luonnollisia henkilöitä ja luonnollisten henkilöiden muodostamia yhtiöitä. Ne eivät olisi verovelvollisia, jos verollinen liikevaihto 12 kuukauden ajanjaksona olisi enintään 75 000 markkaa. Jos liikevaihto olisi enintään 150 000 markkaa, veroa alennettaisiin portaittain siten, että maksetusta verosta maksetaan takaisin määrä, joka saadaan, kun veroa pienennetään yhdellä prosentilla jokaisen täyden 750 markan määrän osalta, jolla tilikauden verollinen liikevaihto ylittää 75 000 markkaa. Yleishyödyllinen yhteisö olisi verovelvollinen silloin, kun yhteisön toiminnasta saatua tuloa pidettäisiin tulo- ja varallisuusverolaissa tarkoitettuna liike tulona.

Vähennysjärjestelmä. Uuteen liikevaihtoverolakiin ehdotetaan sisällytettäväksi arvonnalis-verojärjestelmän tuotantopanosten laajaa vähennysoikeutta koskevat periaatteet. Valtion verotulojen vähentämisen rajoittamiseksi yleinen vähennysoikeus ei kuitenkaan koskisi sellaista käyttöomaisuutta, joka elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan on aktivointipakon alaista. Ehdotetun vähennysjärjestelmän kehittämiseen liittyen tuotannollisia investointeja ja energiainvestointeja koskevat poikkeuslait ehdotetaan kumottaviksi, mutta niiden sisältämä erityiskohtelu ehdotetaan säilytettäväksi. Tuotannollisessa toiminnassa käytettävien rakennusten ja pysyvien rakennelmien hankintahintaan sisältyvä liikevaihtovero olisi edelleen säädetty vähennyskelpoiseksi. Myös valmistustoiminnassa käytettävien koneiden ja laitteiden hankinnasta maksettava liikevaihtovero olisi kokonaisuudessaan vähennyskelpoinen.

Tuotannolliseen toimintaan välittömästi liittyvät toimisto- ja sosiaalirakennukset sekä pysyvät rakennelmat ehdotetaan säädettäväksi vähennyskelpoisiksi. Vähennysoikeutta ehdotetaan lisäksi laajennettavaksi koskemaan uudisrakentamisen ohella myös teollisuusrakennusten peruseräparannusmenoja. Vähennysoikeus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan niin ikään valmistustoiminnassa käytettäviä vuokrattuja koneita ja laitteita. Samoin ehdotetaan koneiden ja laitteiden korjauskustannukset säädettäväksi vähennyskelpoisiksi.

Ajallinen kohdistaminen. Myyntien ja ostopien ajallisissa kohdistamisissa eri veronmaksu-

kuukausille ehdotetaan siirryttäväksi pääsääntöisesti suoriteperiaatteen käyttämiseen. Laskutusperiaatteen käyttäminen olisi edelleen kuitenkin mahdollista tilikauden aikana.

Ulkomaankauppa. Viennistä ei edelleenkaan ehdoteta suoritettavaksi liikevaihtoveroa. Verottoman viennin määrittelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan tulkinnalliseksi osoittautuneita vientitilanteita koskevien erityissäännösten ottamista lakiin.

Yritysjärjestelyt. Tavaravaraston ja käyttöomaisuuden luovutus liiketoiminnan tai sen osan luovuttamisen yhteydessä olisi ehdotuksen mukaan liikevaihtoverotonta. Luovutus olisi verotonta kuitenkin vain, jos liiketoiminnan jatkaa käyttää tavaraa verollisessa liiketoiminnassa.

Energiaverotus. Energiainvestointien vähennysoikeuksiin ehdotettujen muutosten lisäksi esitykseen sisältyy kaksi energian liikevaihtoverotusta koskevaa muutosta, joiden tarkoituksena on vähentää nykyistä epäneutraalisuutta ja tulkinnanvaraisuutta. Ne koskevat kiinteistöyhtiön tiloissa ja vuokratiloissa toimivien verovelvollisten käyttämää energiaa sekä polttohakkeen, polttopuupuristeen ja polttoaineen yleisesti käytettävien teollisuuden jätteiden verottoman ostohinnan vähennysoikeutta.

Voimaantulo. Hallituksen esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991. Pääsääntönä olisi, että lakia sovellettaisiin, kun myyty tavara on toimitettu, palvelu suoritettu tai tavara otettu omaan käyttöön lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Lakia sovellettaisiin sellaisten tavaroitten maahantuontiin, jotka on luovutettu tullivalvonnasta lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Nykyisin verovelvollisilla toimialoilla yritysten vähennyskeltvottomiin tuotantopanoksiin sisältyvä avoin liikevaihtovero on vuoden 1991 tasolla 5—6 miljardia markkaa. Täysien arvonnalisaverotyypipisten vähennysoikeuksien myöntäminen vähentäisi siten valtion verotuloja tuolla määrällä.

Vähennysjärjestelmää ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä siten, että yleinen vähennysoikeus koskee verollisessa liiketoiminnassa käytettävää vaihto-omaisuutta sekä sellaista käyttöomaisuutta, jonka todennäköinen talou-

dellinen käyttöikä on enintään kolme vuotta. Tämä vähennysoikeuden laajennus vähentää valtion verotuloja vuoden 1991 tasolla ja 17 prosentin verokannalla arvioituna noin 3,2 miljardilla markalla vuodessa.

Tuotannollisia investointeja koskevat hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset vähentävät valtion verotuloja yhteensä hieman alle 100 miljoonalla markalla vuodessa. Energian liikevaihtoverotusta koskevat ehdotukset vähentäisivät verotuloja arviolta 30 miljoonalla markalla vuodessa. Kiinteistöyhtiön tiloissa tai vuokratiloissa toimivia verovelvollisia koskevat muutokset vähentäisivät valtion verotuloja noin viidellä miljoonalla markalla vuodessa. Ehdotettu uusi liikevaihtoverolaki edellyttää Suomen tuotavista tavaroista perittävän tasausveron kantamisperusteiden tarkistamista, mikä merkitsee tasausveron tuoton vähenemistä.

Vähäisen liiketoiminnan määrittelytavan muutos ja nykyisin sovellettavasta huojennuspalautusjärjestelmästä luopuminen lisäisi arvioiden mukaan hieman liikevaihtoveron tuottoa. Itse valmistetun ja omaan käyttöön otettavan tavaran verotusperustetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että veron peruste olisi tavaran todennäköinen luovutushinta. Tämä muutos lisäisi liikevaihtoveron tuottoa arviolta 160 miljoonalla markalla vuodessa.

4. Käsiteltyt aloitteet

Käsiteltyjen lakialoitteiden mukaiset lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitykseen sisältyvään liikevaihtoverolakiin ehdotettuihin säännöksiin liittyviä säännösehdotuksia sekä eräitä sellaisia säännösehdotuksia, jotka olisivat sijoitettavissa liikevaihtoverolakiin. Käsiteltyissä toivomusalioitteissa ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi edellä mainittuihin säännösehdotuksiin ja niihin läheisesti liittyviin muihin seikkoihin liittyviä toivomuksia.

5. Valiokunnan kannanotot

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymis-

tä. Valiokunta on tehnyt lakiehdotuksen säännöksiin seuraavat muutokset ja tarkistukset.

5.1. Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan verovelvollisuus

Valtion budjettisidonnaisena liikelaitoksena toimivasta Vammaskosken tehtaasta on muodostettu valtionenemmistöinen osakeyhtiö. Yhtiön liiketoiminta alkaa 1.1.1991. Hallituksen esityksen mukaisesti valtion budjettisidonnaisena liikelaitoksena toimivasta Lapuan patruunatehtaasta muodostetaan myös valtionenemmistöinen osakeyhtiö. Yhtiön liiketoiminta on tarkoitus aloittaa 1.1.1991.

Esityksessä liikevaihtoverolaiksi Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan verotuksellinen asema on ehdotettu järjestettäväksi nykyistä käytäntöä vastaavasti säätämällä ne verovelvollisiksi valtion laitoksiksi. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 10 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että Vammaskosken tehdas ja Lapuan patruunatehdas poistetaan verovelvollisten valtion laitosten luettelosta, koska ne ovat verovelvollisia säädettävän lain yleissäännösten nojalla.

5.2. Alkutuotannon määrittely

Valiokunta on täydentänyt lakiehdotuksen 13 §:n 3 momenttia siten, että alkutuotannoksi katsotaan myös ravunkasvatus.

5.3. Lihan korotettu alkutuotevähennys

Hallituksen esityksen mukaan lihan osalta korotettu alkutuotevähennys säilyisi nykyisenä eli 1,5-kertaisena. Valiokunta on alentanut vähennyksen 1,35-kertaiseksi ja tehnyt tästä aiheutuvat muutokset lakiehdotuksen 37 §:n 2 momenttiin ja 48 §:n 1 momenttiin.

5.4. Liikevaihtoverokanta

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti liikevaihtoverokanta korotetaan 17 prosentista 17,5 prosenttiin erillisen lakiehdotuksen pohjalta vuoden 1991 alusta saman vuoden syyskuun loppuun. Verokannan muu-

tos ehdotetaan otettavaksi huomioon myös uudessa liikevaihtoverolaissa, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 lokakuun alusta.

Esityksessä uudeksi liikevaihtoverolaiksi on ehdotettu siirryttäväksi kansainväliseen käytäntöön, jonka mukaan vero laskettaisiin hyödykkeen verottoman myyntihinnan perusteella nykyisen verolliseen myyntihintaan perustuvan laskentatavan asemesta. Veron laskemistavan muutos merkitsisi käytännössä sitä, että vuoden 1990 aikana väliaikaisena voimassa oleva 17 prosentin liikevaihtoverokanta muuttuisi 20,48 prosentin verokannaksi. Hallinnollisista syistä verokanta on esityksessä ehdotettu pyöristettäväksi 20,5 prosentiksi.

Ehdotettu verokannan korotus 17,5 prosenttiin merkitsisi sitä, että uuden liikevaihtoverolain laskentatavan mukaan verokannaksi tulisi 21,21 prosenttia. Hallinnollisista syistä verokanta ehdotetaan kuitenkin pyöristettäväksi 21,2 prosentiksi. Tätä koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi lakiehdotuksen 26 §:ään.

Verokannan korotus vaikuttaisi myös eräistä hyödykkeistä tehtävän laskennallisen vähennyksen määrään. Vähennyksen määräksi tulisi ehdotetun 17,01 prosentin sijasta 17,5 prosenttia. Tätä koskevat muutokset ehdotetaan tehtäviksi lakiehdotuksen 37 §:n 1 momenttiin, 47 §:n 1 momenttiin ja 52 §:n 1 momenttiin. Myös teollisuusrakennuksesta tehtävä laskennallinen vähennys muuttuisi 12,76 prosentista 13,1 prosenttiin. Tätä koskeva muutos ehdotetaan tehtäväksi lakiehdotuksen 44 §:n 1 momenttiin.

5.5. Ajallinen kohdistaminen

Lakiehdotuksen mukaan verovelvollisen tulisi kohdistaa yksittäiset myynnit ja vähennykset tilityskausille pääsääntöisesti suoriteperusteen mukaan. Tilikauden aikana sallittaisiin kuitenkin laskutusperusteen käyttö. Laskutusperusteen käytön salliminen voi johtaa siihen, että veroedun vuoksi ryhdyttäisiin laskuttamaan ostajaa jo ennen toimitusta. Myyjä voisi tällöin soveltaa verotilityksissään toimitusperustetta. Ostaja puolestaan tekisi vähennyksen jo ennakkolaskun perusteella.

Perusteettoman veroetuuden tavoittelun ehkäisemiseksi ehdotetaan lakiehdotuksen 59 ja 65 §:ää muutettavaksi siten, että laskutuspe-

rusteen käyttö edellyttäisi tavaran toimittamista tai palvelun suorittamista.

5.6. Lain voimaan tullessa keskeneräisiin toimituksiin sovellettava verokanta

Uutta lakia sovellettaisiin toimitusperiaatteen mukaisesti myös lain voimaan tullessa keskeneräisiin urakoihin. Koko toimitukseen sovellettaisiin tällöin toimitushetken perusteella määräytyvää verokantaa. Pitkäaikaisissa toimituksissa työsuoritus tavaroineen katsotaan toimitetuksi silloin, kun urakka on luovutettu ja hyväksytty vastaanotetuksi.

Esityksessä ei ole otettu huomioon tilannetta, jossa lain voimaan tullessa keskeneräinen urakka on aloitettu jo ennen vuotta 1991. Lain 1121/89 voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan 31.12.1990 keskeneräisissä toimituksissa sovelletaan 17 prosentin verokantaa vuonna 1990 tapahtuvaan urakan osaan. Lakiehdotuksen mukaan tällaisiin toimituksiin sovellettaisiin kaikilta osin toimitushetken mukaista 20,5 prosentin verokantaa.

Edellä selostetun päällekkäisyyden poistamiseksi ehdotetaan, että lakiehdotuksen 140 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan uuden lain mukaista verokantaa sovellettaisiin ennen 1.1.1991 aloitetuissa toimituksissa vain urakan 1.10.1991 jälkeiseen osaan. Toimituksen 1.1.—30.9.1991 väliseen osaan sovellettaisiin 17,5 prosentin verokantaa.

5.7. Lakiehdotuksen 141 §:n 2 momentin tarkistaminen

Lakiehdotuksen 141 §:n 2 momentti koskee ennen uuden lain voimaantuloa hankitun käytöomaisuuden myyntiä. Tällainen myynti on pääsääntöisesti verotonta. Jos käyttöomaisuudesta on kuitenkin voitu tehdä kone- ja laiteinvestointivähennys, on myynti verollinen. Kone- ja laiteinvestointivähennys on yksilöity viittaamalla vanhan lainsäädännön säännöksiin. Viitauksesta on jäänyt pois energiainvestointien liikevaihtoverovähennyksistä annetun lain 2 §:n 4 momentti, joka koskee ympäristönsuojelussa käytettävistä koneista ja laitteista tehtävää vähennystä. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi viittaus myös mainittuun lainkohtaan.

5.8. Vähennys ennen lain voimaantuloa vuokratuista koneista ja laitteista

Lakiehdotuksen 142 §:n 1 momentin mukaan lakiehdotuksen 9 luvun vähennettävää veroa koskevia säännöksiä sovellettaisiin niihin tavaroihin ja palveluihin, jotka on toimitettu vähennykseen oikeutetulle verovelvolliselle lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Tavarain vuokraaminen olisi lakiehdotuksen mukaan verollinen palvelu, joka toimitettaisiin sitä mukaa kuin vuokra-aika kuluu. Mainitun säännöksen nojalla vähennykselpoisia olisivat siten myös ennen lain voimaantuloa vuokratuista tuotannollisista koneista ja laitteista lain voimaantulon jälkeisiltä vuokrausilta maksetut vuokrat. Vähennys tehtäisiin vuokra-ajan perusteella kullekin kalenterikuukaudelle kohdistuvasta vuokranmaksusta.

Lakiehdotuksen 143 §:ssä on ns. alkuvarastovähennystä koskeva erityissäännös, jonka mukaan verovelvollinen saisi tehdä lain voimaan tullessa hallussaan olevasta vähennykseen oikeuttavaan käyttöön hankitusta tavarasta tai palvelusta lakiehdotuksen 9 luvussa tarkoitetun vähennyksen. Alkuvarastovähennys koskisi vain sellaisia ennen lain voimaantuloa hankittuja tavaroita ja palveluja, joita ei ole käytetty liiketoiminnassa ennen lain voimaantuloa.

Lakiehdotuksen 143 §:n säännöksellä ei ole tarkoitettu rajoittaa 142 §:n 1 momentin mukaista lain voimaantulon jälkeisiltä vuokrausilta suoritettavan veron vähennysoikeutta tuotannollisten koneiden ja laitteiden osalta. Tulokintatilanteiden välttämiseksi uuden lain voimaantulovaiheessa lakiehdotuksen 143 §:ää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että alkuvarastovähennys koskisi hankitun tavarain tai palvelun asemesta hankittua tavaraa ja työsuoritusta. Koneiden ja laitteiden vuokrauksesta vähennysoikeus määräytyisi aina lakiehdotuksen 142 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan.

5.9. Rikoslain muuttamisesta aiheutuvat muutokset

Uutta liikevaihtoverolakia koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen on vahvistettu laki rikoslain muuttamisesta (769/90).

Samassa yhteydessä on muutettu liikevaihtoverolain 81 §:n rangaistussäännöksiä (780/90). Muutokset tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Rikoslainsäädännön muuttaminen tulisi ottaa huomioon myös käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä uudeksi liikevaihtoverolaiksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 135 §:ää muutettavaksi vastaamaan sisällöltään rikoslain muuttamisen yhteydessä muutettua liikevaihtoverolain 81 §:ää. Samalla lakiehdotuksen 137 §:ää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että rikos otsikoidaan liikevaihtoverotietojen salassapitovelvollisuuden rikkomiseksi ja että säännös muutoinkin korjataan sanonnallisesti muuta lainsäädäntöä vastaavaksi.

5.10. Ennakkotieto

Valiokunta edellyttää hallituksen selvittävän mahdollisuudet kehittää liikevaihtoverotuksessa sovellettava ennakkotietomenettely samankaltaiseksi kuin välittömän verotuksen osalta on nykyinen keskusverolautakuntamenettely.

5.11. Liikevaihtoverotuksen sisällöllinen kehittäminen

Valiokunta toteaa, että valtiovarainministeriö on asettanut 31.10.1990 työryhmän jatkaamaan liikevaihtoverotuksen kokonaisuudistusta tarkoituksena kulutus- ja kilpailuneutraalisuuden lisääminen ja veron kertaantumisen vähentäminen. Valiokunta pitää työryhmän työlle asetettuja tavoitteita tärkeinä liikevaihtoverojärjestelmän kehittämisen kannalta. Lisäksi valiokunta edellyttää, että tässä yhteydessä selvitetään mm. kuljetuspalvelujen asema kehittyvässä liikevaihtoverojärjestelmässä.

Käsitlemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettanut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Liikevaihtoverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleinen soveltamisala

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Tavarat ja verolliset palvelut

3 ja 4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Myynti

5—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Verovelvollisuus

8 ja 9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Verovelvollisia valtion laitoksia ovat kuitenkin Karttakeskus, (*poist.*) Turun asennuspaja, valtion hankintakeskus, valtion maitotalouden tutkimuslaitoksen meijeri, valtion margariini-tehdas, Valtion painatuskeskus, valtion puku-tehdas, Valtion tietokonekeskus, valtion varmusvarastorahasto ja Valtion viljavarasto (*poist.*).

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

11 ja 12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Alkutuotantoa on maatalouden, metsätalouden, puutarhatalouden, metsästyksen, kalastuksen, *kalankasvatuksen*, ravustuksen, *ravun-*

kasvatuksen, turkistarhauksen ja poronhoidon harjoittaminen sekä sienien, metsämarjojen ja käpyjen poiminta tai muun tällaisen luonnon-tuotteen talteenottaminen. Alkutuotantona pidetään myös maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä toimivien Jokioisten siemenkeskuksen, Siemenperunakeskuksen ja tervetaimiase-man harjoittamaa siemen- ja taimiaineiston viljelyttämistä.

14—21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Veron peruste

22—25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Verokanta

26 §

Suoritettava vero on 21,2 prosenttia veron perusteesta.

7 luku

Veroton myynti

27—33 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Tavaran maahantuonti

34—36 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

37 §

Jos verollisena maahan tuodun jalosteen raaka-aineena on 49 §:ssä tarkoitettua tavaraa, maahantuojalla on oikeus saada veronpalau-

tus, jonka suuruus on 17,5 prosenttia raaka-aineen osalta suoritettavan veron perusteesta.

Jos verollisena maahan tuodun jalosteen raaka-aineena on 48 §:ssä tarkoitettuja tavaroita, maahantuojalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu veronpalautus lihasta 1,35-kertaisena ja maidosta 1,6-kertaisena.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

38—40 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Vähennettävä vero

41—43 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

44 §

Verovelvollinen saa vähentää, 41 §:n ja 42 §:n 5 kohdan säännöksistä poiketen, rakennustyön suorittajalta tai rakennuttajalta ostamastaan tai itse rakentamastaan verollisessa liiketoiminnassa käyttämästään uudesta teollisuusrakennuksesta laskennallisen veron, jonka suuruus on 13,1 prosenttia rakennuksen hankintamenosta (*teollisuusrakennusvähennys*).

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

45 ja 46 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

47 §

Verovelvollinen saa vähentää, ellei 42 §:ssä toisin säädetä, seuraavista verollista liiketoimintaa varten verottomina hankkimistaan tavaroista laskennallisen veron, jonka suuruus on 17,5 prosenttia tavarahan ostohinnasta tai maahan tuodun tavarahan 35 §:ssä tarkoitettua veron perusteesta:

(1—6 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

48 §

Edellä 47 §:ssä tarkoitettu vähennys tehdään lihasta ruhoina, ruhon osina tai luuttomaksi leikattuna sekä 47 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista teuraseläimistä 1,35-kertaisena.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

49—51 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

52 §

Kun verovelvollinen ottaa vähennykseen oikeuttavaan käyttöön omassa käytössä olleen muun kuin 27 §:ssä tarkoitettua verottoman tavarahan, hän saa vähentää laskennallisen veron, jonka suuruus on 17,5 prosenttia tavarahan alkuperäisestä ostohinnasta tai sitä vastaavasta arvosta. Jos tavarahan todennäköinen luovutushinta on sen alkuperäistä ostohintaa tai sitä vastaavaa arvoa alempi, vähennettävä vero lasketaan tavarahan todennäköisen luovutushinnan perusteella. Vähennys tehdään 47 §:ssä tarkoitettua lihasta ja maidosta korotettuna siten kuin 48 §:ssä on säädetty.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

53 ja 54 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 luku

Vähennetyn laskennallisen veron palauttaminen

55—57 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 luku

Ajallinen kohdistaminen

58 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

59 §

Tilikauden aikana vero saadaan suorittaa tilikaudelle 58 §:n mukaan kuuluvasta myynnistä siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana ostajaa on *toimitetusta tavarasta tai suoritettusta palvelusta* veloitettu. Jos veloitus ei käytetä, vero saadaan suorittaa siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana myyntihinta tai sen osa on *toimitetusta tavarasta tai suoritettusta palvelusta* kertynyt.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

60—64 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

65 §

Tilikauden aikana saadaan tilikaudelle 63 §:n 1 kohdan mukaan kuuluva vähennys

tehdä siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana vähennykseen oikeutettua on *toimitetusta tavarasta tai suoritetusta palvelusta* veloitettu. Jos veloitusta ei käytetä, vähennys saadaan tehdä siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana ostohinta tai sen osa on *toimitetusta tavarasta tai suoritetusta palvelusta* maksettu.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

66 ja 67 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 luku

Veron maksaminen

68—70 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 luku

Veroviranomaiset

71—74 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

14 luku

Ilmoittamisvelvollisuus

75—85 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

15 luku

Rekisteröinti

86—89 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 luku

Veron määrääminen

90—104 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

17 luku

Ohjaus ja ennakkotieto

105 ja 106 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 luku

Oikaisu ja muutoksenhaku

107—125 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

19 luku

Erityisiä säännöksiä

126—134 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

135 §

Rangaistus liikevaihtoveron lainvastasesta välttämisestä ja sen yrittämisestä on säädetty rikoslain 29 luvun 1—3 §:ssä.

Rangaistus liikevaihtoveroon kohdistuvasta verorikkomuksesta on säädetty rikoslain 29 luvun 4 §:ssä.

Joka viranomaisen kehotuksesta huolimatta jättää asianmukaisesti täyttämättä 75, 76 tai 79 §:ssä, 80 §:n 1—3 momentissa, 82 §:n 2 momentissa, 83 §:n 1 momentissa, 84 §:n 1 momentissa tai 126 §:ssä säädetyn velvollisuuden, on tuomittava liikevaihtoverorikkomuksesta sakkoon.

Edellä 3 momentissa tarkoitetusta rikkomuksesta voidaan jättää ilmoitus tekemättä, syyte ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikkomus on ollut vähäinen ja se on viivyttelemättä korjattu.

136 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

137 §

Jos muu kuin virkamies tai julkisyhteisön työntekijä luvattomasti rikkoo 130 §:ssä tarkoitetun salassapitovelvollisuuden, hänet on tuomittava liikevaihtoverotietojen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

138 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

20 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

139 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

140 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain 26 §:ssä tarkoitettua verokantaa sovelletaan sellaisissa lain voimaan tullessa keskenäisissä tavaratoimituksissa tai työsuorituksissa, jotka on aloitettu ennen 1 päivää tammikuuta 1991, vain niihin tavaroihin, jotka toimitetaan asennuspaikalle lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen, sekä työsuorituksen siihen osaan, joka tapahtuu lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

141 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, tätä lakia sovelletaan sellaisen tavaran myyntiin, josta verovelvollinen on voinut tehdä vanhaan liikevaihtoverolakiin väliaikaisesti liitetyn 18 b §:n tai eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain 4 §:n 1 momentin tai energiainvestointien liikevaihtoverovähennyk-

sistä annetun lain 2 §:n 3 ja 4 momentin mukaisen vähennyksen.

142 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

143 §

Verovelvollinen saa tehdä lain voimaan tullessa hallussaan olevasta 9 luvussa tarkoitettuun vähennykseen oikeuttavaan käyttöön hankitusta tavarasta ja työsuorituksesta mainitussa luvussa tarkoitettua vähennyksen, jos tavara tai työsuoritus on hankittu käytettäväksi yksinomaan lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen harjoitettavassa verollisessa liiketoiminnassa ja jos tavarasta tai työsuorituksesta ei ole voitu tehdä vähennystä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten perusteella.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

144—150 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 9/1989 vp., 32/1989 vp., 93/1989 vp., 108/1989 vp., 110/1989 vp., 5, 33, 65, 81 ja 90 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että vuoden 1987 valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet n:ot 63, 85, 87, 88, 115, 181, 205, 215, 231 ja 244, vuoden 1988 valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet n:ot 44, 48, 63, 85 ja 93, vuoden 1989 valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet n:ot 32, 39, 44, 60 ja 88 sekä kuluvaan vuoden valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet n:ot 59—61, 66—68, 73, 87, 88, 93 ja 129 hylättäisiin.

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen (osittain), jäsenet Ahonen, Hokkanen (osittain), Järvenpää (osittain), Kettunen (osittain), Kääriäinen, Laaksonen, Lahti-Nuuttila (osittain), Maijala (osittain), Malm (osittain), Mattila, Rusanen,

Sasi (osittain), Savolainen (osittain), Tenhiälä ja Viljanen sekä varajäsenet Ikkala (osittain), Kalliomäki, Nyby (osittain), Pekkarinen, Renlund (osittain), Riihijärvi (osittain), T. Roos (osittain), Seppänen, Tiuri (osittain), Turunen (osittain), Törnqvist (osittain), Valli ja Vihriälä (osittain).

Vastalauseita

I

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen uudesta liikevaihtoverolaista, jolla on tarkoitus korvata vanha vuodelta 1964 peräisin oleva lainsäädäntö. Uudistus on tervetullut ja pääosiltaan varsin onnistunut.

SMP esitti jo hallituksessa ollessaan lakia valmisteltaessa muutoksia silloin esillä olleeseen lakiluonnokseen. Joitakin niistä esityksistämme on nyt käsiteltävässä lakiesityksessä otettu huomioon, mutta osa on jäänyt edelleenkin muuttamatta uuteen lakiin. Katson, että muutokset tulisi saada tehdyksi vielä lain eduskuntakäsittelyssä.

Ravintola-ala on tällä hetkellä vaikeuksissa lounassetelien verotuksen muuttamisen ja ennen kaikkea alan ylikorkean hintatason johdosta verrattuna muihin Euroopan maihin. Tämän takia tulisi mielestäni tarjoilusta peritävistä liikevaihtoverosta luopua nyt liikevaihtoveroa uusittaessa.

SMP sai Sorsan hallituksessa ollessaan nostetuksi liikevaihtoverosta vapaan liikevaihdon

yli 100 000 markkaan vuodessa. Verouudistuksen yhteydessä tätä rajaa kuitenkin laskettiin vastoin puolueemme kantaa. Olemme vuosittain hallituksen budjettiriihessä esittäneet rajan korottamista, mutta tuloksetta. Katsomme, että verovapaata tulisi olla alle 200 000 markan vuosittainen liikevaihto.

Jätimme jo maidon alkutuotevähennystä käsiteltäessä vastalauseemme vähennyksen alenemiselle 1,9-kertaisesta 1,6-kertaiseksi. Samaa alennusta esitetään nyt liikevaihtoveron uudistuksenkin yhteydessä. Kantamme on sama eli alennuksen tulee olla edelleenkin 1,9-kertainen maidon ja 1,6-kertainen lihan osalta, ettei turhaan lisätä hintojenkorotuspaineita muutenkin kalliisiin elintarvikkeisiin.

Ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Liikevaihtoverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaan säädetään:

1—3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 §

Verollisia palveluja ovat:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(4 kohta *poist.*)

(4 kohta kuten 5 kohta valiokunnan mietinnössä)

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

5—11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

12 §

Luonnollinen henkilö tai luonnollisten henkilöiden muodostama 104 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhtymä ei ole verovelvollinen, jos tavaroiden ja verollisten palvelujen myyntien

yhteismäärä ilman käyttöomaisuuden myyntihintoja ja veron osuutta (*verollinen liikevaihto*) tilikaudelta on enintään 200 000 markkaa.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

13—36 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

37 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos verollisena maahan tuodun jalosteen raaka-aineena on 48 §:ssä tarkoitettuja tavaroita, maahantuojalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu veronpalautus lihasta *1,6-kertaisena* ja maidosta *1,9-kertaisena*.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

38—47 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

48 §

Edellä 47 §:ssä tarkoitettu vähennys tehdään lihasta ruhoina, ruhon osina tai luuttomaksi leikattuna sekä 47 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista teuraseläimistä *1,6-kertaisena*.

Maidosta tehdään 47 §:ssä tarkoitettu vähennys *1,9-kertaisena*.

49—101 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

102 §

Jos verovelvollisen luonnollisen henkilön tai luonnollisten henkilöiden muodostaman 104 §:n 2 momentissa tarkoitettun yhtymän

12 §:ssä tarkoitetulla tavalla laskettu tilikauden verollinen liikevaihto on enintään 200 000 markkaa, verovelvolliselle maksetaan takaisin tilikaudelta maksettu vero kokonaan. Jos tilikauden verollinen liikevaihto on yli 200 000 markkaa, mutta alle 400 000 markkaa, tilikaudelta maksetusta verosta maksetaan takaisin määrä, joka saadaan, kun veroa pienennetään yhdellä prosentilla jokaisen täyden 2 000 markan määrän osalta, jolla tilikauden verollinen liikevaihto ylittää 200 000 markkaa.

103—150 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1990

Heikki Riihijärvi

II

On välittömiä veroja ja välillisiä veroja.

Kun on sanottu, että ”verotus kevenee”, on tarkoitettu sitä, että välitön verotus — valtion tuloveron alenemisen muodossa — kevenee. Sillä, että ”verotus kevenee”, ei ole tarkoitettu sitä, että välillinen verotus, mikä pitää sisälleen liikevaihtoveron, kovenee.

Punamustan verouudistuksen suuriin linjoihin on kuulunut ”kaikkien tulojen yhtäläinen verottaminen”, ”marginaaliverouudistus” ja ”verotuksen yksinkertaistaminen”. Verouudistukseen kuuluu myös se ääneenlausumaton periaate, että kansalaisille maksuunpantu liikevaihtovero kiristyy.

Hallitus on toimikaudellaan nostanut kansalaisille maksuunpantua liikevaihtoveron prosenttia 1,5 prosenttiyksikköä, eli kansalaisilta kerätään vuosittain noin 4 miljardia markkaa enemmän liikevaihtoveroa kuin vanhojen perusteiden mukaan. Lakiesityksen n:o 96 myötä hallitus on antamassa yrityksille yli 3 miljardin markan vuosittaiset liikevaihtoveroalennukset. Se on siis hallituksen linja.

Kansalaisten väliset tuloerot ovat lisääntyneet, kun valtion tuloveroa on alennettu erityi-

sesti suurituloisilta. Samaan aikaan suurituloiset ja rikkaat ovat säilyttäneet pääomatulojensa veroetuoikeudet. Sekä yhtiöveron hyvitysjärjestelmä että korkotulojen lähdevero ovat veroja, jotka suosivat niitä, joilla on paras veronmaksukyky.

Mainittujen suurituloisille annettujen mittailausverojen sijasta olisi pitänyt jättää alentamatta suurituloisten valtion tuloveroa. Se on vero, joka tasaa tuloeroja ja jota pannaan kansalaisille maksuun veronmaksukyvyn mukaan: suurituloisilla on suuremmat verot kuin niillä, joilla on huonompi veronmaksukyky.

Hallituksella on väärä ja harhaanjohtava näkemys tuloerojen kehityksestä. Tuloerot eivät hallituksen käsityksen mukaan kasva, jos kaikissa tuloluokissa veronmaksajat saavat yhtä monta prosenttia veronalennusta.

Paitsi että valtion tuloveroa on alennettu ylivoimaisesti eniten, eli neljänneksellä, suurissa tuloluokissa, jokainen suurituloisen prosenttiyksikkö pitää sisällään moninkertaisen määrän markkoja pienituloisten kansalaisten tuloveroprosentteihin verrattuna. Suurituloisten prosentit ovat markka- ja pienituloisten pro-

sentit pennipainotteisia. Tuloerot eivät ole prosentteja vaan markkoja, ja ne kasvavat määritelmän mukaan sellaisessa verouudistuksessa, jossa veronalennukset ovat prosentteja.

Sen lisäksi tulovero-ongelmia aiheuttaa se, että liikevaihtoveroa on nykyhallituksen aikana korotettu kymmenisen prosenttia: 16 prosentista 17,5 prosenttiin.

Miten on rahoitettu ne tuloverohelpotukset, joita suurituloisille on annettu?

Niin kauan kuin on ollut nousukautta, kaikki on mennyt hyvin. Nousukausi näyttää rahoittaneen suurimman osan verohelpotuksista.

Suurituloisten verohelpotukset alkavat kuitenkin vähitellen olla niin mittavia, että ennen pitkää niiden rahoittamiseen tarvitaan lisää rahaa pieni- ja keski suurituloisilta.

Niinpä vuoden 1991 vaalien jälkeen Suomessa laajennetaan liikevaihtoveron pohjaa. Sen seurauksena palveluiden hinnat nousevat.

Nyt käsillä oleva hallituksen lakiesitys n:o 96 on mainitun palvelujen verollepanon teknistä esivalmistelua. Jos nykyinen hallitus pohja jatkaa, palvelujen hinnat nousevat noin viiden prosentin, kun verolle pannaan esimerkiksi suutarit, räätälit, kampaajat, parturit, kosmetologit, fysikaaliset hoitopalvelut, ravintolat, kahvilat, hotellit, kuljetuspalvelut, yksityinen päivähoito (?), urheilukilpailujen sisäänpääsy (?) ja rakentaminen.

Vaalien jälkeen käyttöön otetaan myös erityinen kiinteistövero, jonka johdosta asuminen kallistuu ja jonka avulla se kunnallisen harkintaveron tuotto, jonka aikaisemmin maksoivat yritykset, siirretään kuntalaisten maksettavaksi.

On myös muistettava, mitä hallitus ei tee nyt, kun käsillä on liikevaihtoveron kokonaisuudistus.

Hallitus ei ole — lupauksista huolimatta — valmis poistamaan liikevaihtoveroa elintarvikkeilta. Nykyinen hallitus pohja ilmeisesti ajoittaa elintarvikkeiden liikevaihtoveron alentamisen (mutta ei poistamisen) samaan ajankohtaan, jolloin se panee palvelut liikevaihtoverolle.

Kuten ed. Seppäsen ym. lakialoitteessa n:o 108/1989 vp. todetaan, Suomen elintarvikkeiden hinnat kuuluvat maailman korkeimpiin.

Siihen on monia syitä.

Maamme sijaitsee pohjoisessa, ja meillä on kylmä ilmasto ja karu luonto. Kotimainen alkutuotanto tuotetaan pienissä tuotantoyksiköissä valtion tukiaisin. Kun elintarvikkeita

tuotetaan yli oman tarpeen alle omakustannushintojen ulos vietäväksi, valtion tukea tarvitaan myös viennin rahoittamiseen. Oman kalliin tuotannon suojelemiseksi Suomi on eristetty elintarvikkeiden tuonnista niin, että tänne ei saa tuoda ulkomaisia peruselintarvikkeita edullisiin maailmanmarkkinahintoihin.

Myös kaupan ja jalostuksen keskittyminen sekä liian vähäinen kilpailu alkutuotannossa nostavat hintoja samoin kuin sitten taas liiallinen kilpailu, mainonta ja markkinointi merkkitavaratuotteilla.

Mainitussa aloitteessa ehdotetaan, että ruuan hinnan alentamiseksi liikevaihtovero poistetaan elintarvikkeilta.

Ehdotukseen sisältyy ajatus, että uudistuksen rahoittamiseen pitäisi käyttää varoja, joita nyt käytetään viennin subventoimiseen. Sen sijasta, että Suomi antaa vientituen muodossa miljardeja markkoja vastikkeettomasti ulkomaisille ostajille, ne rahat tulisi käyttää omien kuluttajien hyväksi ruuan hintaa alentamalla.

Suomessa peruselintarvikkeissa ei ole liikevaihtoveroa, minkä takia myös jalostetuissa ruuissa liikevaihtovero on alhaisempi kuin muissa liikevaihtoverollisissa tuotteissa. Perustuotannon liikevaihtoverottomuus on hoidettu niin, että veroa ei peritä alkutuotannosta (maanviljelijän ja luvanvaraisen tuonnin osuudesta) vaan vasta jalostuksesta ja jakelusta.

Alkutuotannon osuuden verottomuus toteutetaan erityisen alkutuotevähennyksen avulla. Liikevaihtoveron osuus kaupasta ostettavan tuotteen hinnassa riippuu tällöin siitä, kuinka suuri osuus tuotteen hinnasta muodostuu jalostusvaiheessa. Mitä pidemmälle tuote on jalostettu, sitä suurempi on lopputuotteen hintaan sisältyvä liikevaihtovero.

Eräiden elintarvikkeiden osalta alkutuotevähennys on myönnetty korotettuna (maito ja maitotuotteet sekä liha), jolloin liikevaihtoveron osuutta niiden tuotteiden hinnoissa on tarkoituksellisesti pienennetty. Erityisesti maidon osalta alkutuotevähennys on ollut niin korkea, että itse asiassa on siitä on maksettu negatiivista liikevaihtoveroa: tukea maidon käytölle liikevaihtoverojärjestelmän kautta. Tätä tukea hallitus ja eduskunnan enemmistö ovat viime vuosina halunneet vähentää.

On arvioitu, että vuonna 1987 alkutuotevähennyksen liikevaihtoveroa alentava kokonaisvaikutus oli 5 700 miljoonaa markkaa. Hintatason nousun ja tiedossa olevan liikevaihtoverokannan korotuksen johdosta mainittu liike-

vaihtoveron tuoton aleneminen lienee tänä vuonna 7 miljardin markan suuruusluokkaa.

Alkutuotevähennyksestä ja perimättä jätettävästä liikevaihtoverosta huolimatta ruuassa on yhä liikevaihtoveroa.

Viranomaiset arvioivat, että elintarvikkeissa on liikevaihtoveroa 4—10 %. Sen sijaan alan teollisuus arvioi, että sitä on enemmän: 10—12 %. Isoimpiin arvioihin on sisällytetty myös piilevä liikevaihtovero, jota peritään valtiolle elintarviketeollisuuden investointien hinnoissa ja joka tulee ruuan hintaan mutkan kautta. Sitä liikevaihtoveroa hallitus on esityksellään n:o 96 alentamassa, mutta se hyöty menee teollisuudelle, ei kuluttajille.

Markkamääräinen arvio ruuan liikevaihtoverottomuuden toteuttamisen valtiontaloudellisista vaikutuksista on vaikea tehdä yksiselitteisellä tavalla.

Lakialoitteen n:o 108/1989 vp. perustana on arvio, että liikevaihtoveroa kerätään vuonna 1990 noin 50 miljardia markkaa, että elintarvikkeiden myynti maassamme on samoin noin 50 miljardia markkaa ja että avointa liikevaihtoveroa peritään elintarvikkeiden hinnoissa noin 7 miljardia markkaa.

Kun nykyiseen liikevaihtoverojärjestelmään sisältyy noin 4 miljardia markkaa subventiota ruuan hintaan korotetun alkutuotevähennyksen muodossa, mainitun lakialoitteen nettovaikeus valtiontalouteen on vain 3 miljardia markkaa.

Sen sijasta, että hyväksyttäisiin lakialoite 108/1989 vp., mikä pitää sisällään kansalaisten elintarvikkeiden hinnoissa maksaman liikevaihtoveron poistamisen, hallitus ehdottaa hyväksyttäväksi lakiesityksensä n:o 96, missä liikevaihtoveroa ei poisteta elintarvikkeilta vaan yritysten investointitavaroilta. Tämä uudistus, joka on ns. arvonnäisäverojärjestelmään — eli euroliikevaihtoveroon siirtymisen — teknistä esivalmistelua, maksaa valtiolle hallituksen esityksen perustelujen mukaan yli 3 miljardia markkaa.

Arvonnäisäjärjestelmäpohjainen liikevaihtovero on nimenomaan euroliikevaihtovero. EY:ssä on vuonna 1967 hyväksytty kaksi direktiiviä, joiden perusteella kaikkia uusia EY-jäsenmaita on vaadittu muuttamaan liikevaihtoverojärjestelmänsä sille pohjalle.

Vuonna 1977 on EY:ssä hyväksytty ne periaatteet, joiden mukaan liikevaihtoveron pohja harmonisoidaan siihen tapaan, että sen seu-

rauksena Suomessa palvelut joudutaan paneemaan liikevaihtoverolle. Sillä tavalla nykyhallitus pohja luo teknisiä edellytyksiä Suomen EY-jäsenyydelle tai ainakin sille ETA-yhteistyölle, jossa noudatetaan EY:n lakeja ja direktiivejä.

Vaikka ETA-sopimukseen ei olla liittämässä verotuksen harmonisointiperusteita, on selvää, että mainittu sopimus luo perustan yksipuoliselle EY-standardien käyttöönnotolle Suomessa.

Hallitus toimii uutta liikevaihtoverolakia esittäessään aivan eri suuntaan kuin mihin olisi edettävä elintarvikkeiden liikevaihtoveron poistamiseksi. Hallituksen esityksen n:o 127 mukaan, jonka valtiovarainvaliokunta on esittänyt hyväksyttäväksi, lihan alkutuotevähennyistä ehdotetaan supistettavaksi (1,5-kertaisesta 1,35-kertaiseksi vuoden 1991 heinäkuun alusta) niin että lihatuotteiden yhteenlaskettu hinta nousee 220 miljoonaa markkaa vuodessa.

Toisaalta kun valtio sitten menettää nyt käsillä olevan lakiesityksen n:o 96 seurauksena yli kolme miljardia markkaa yrityksille maksuunpantua liikevaihtoveroa, on selvää, että vaalien jälkeen liikevaihtoveron pohjaa laajennetaan palvelujen liikevaihtoverollepanolla. Nostamalla suomalaisten yrittäjien tuottamien kotimarkkinapalvelujen hintaa viidenneksellä valtio rahoittaa sekä suurituloisille annettavat tuloverohelpotukset että yrityksiltä poistettavan investointitavaroiden liikevaihtoveron veroaikutukset.

Lakialoitetta n:o 108/1989 vp. ei saisi hylätä niin kuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa, vaan ruuan liikevaihtoverottomuuden toteuttamiseksi se pitäisi tässä yhteydessä hyväksyä.

Kun eduskunnassa on myös esiintynyt laajaa tahtoa sen puolesta, että kansallisen kulttuurin ja sivistyksen perustana olevat kirjat pitäisi vapauttaa liikevaihtoverosta, mainittu tahto olisi realisoitava hyväksymällä — sen sijasta että valiokunta hylkäsi aloitteet — tässä yhteydessä esimerkiksi seuraavat toivomusaloitteet: ed. Donnerin aloite n:o 85/1987 vp., ed. Haaviston aloite n:o 87/1987 vp., ed. Hacklinin aloite n:o 88/1987 vp., ed. Jäätteenmäen aloite n:o 115/1987 vp., ed. Saastamoisen aloite n:o 215/1987 vp., ed. Uosukaisen aloite n:o 231/1987 vp., ed. Anderssonin aloite n:o 48/1988 vp., ed. Laineen aloite n:o 85/1988 vp. ja ed. T. Roosin aloite n:o 129.

Kaiken edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunnan olisi pitänyt tehdä seuraavia muutoksia hallituksen esitykseen n:o 96:

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

12 §: Liikevaihtoverotuksen ulkopuolelle jäävä vähäinen liiketoiminta on hallituksen esityksessä määritelty niin, että se toisi liikevaihtoverotuksen piiriin lukuisia itse itsensä työllistäviä verovelvollisia. Sen estämiseksi mainittua verovelvollisuuden määrittävää rajaa pitäisi nostaa hallituksen ehdottamasta 75 000 markasta 100 000 markkaan.

Sen lisäksi pitäisi säätää, että vero palauteaan alenevan taulukon mukaan verovelvolliselle, jos verollinen liikevaihto on rajojen 100 000 markkaa ja 200 000 markkaa sisällä. EY-direktiivikin tekee mahdolliseksi kansallisen lainsäädännön, jonka perusteella pienimuotoinen liiketoiminta on liikevaihtoveroton aina 175 000 markkaan saakka.

Tällaisen menettelyn valmistelua ehdotetaan vastalauseeseen liitetyssä perustelulausumassa.

Kun on myös tärkeää se, mitä Suomen Kotiteollisuusliitto on korostanut lausunnossaan, eli että kyseistä liikevaihtoverohelpotusta ei saisi antaa kilpailusivistä sivutoimimisille pienimuotoisen elinkeinotoiminnan harjoittajille, vastalauseeseen on liitetty myös sitä koskeva perustelulausuma.

13 §: Haja-asutusalueilla ja saaristossa toimiville alkutuottajille eli kalastajille omatoimi-

nen kalanjalostustoiminta voi olla merkittävä lisätulojen lähde. Tätä toimintaa ei pitäisi lainkaan saattaa liikevaihtoverolle, mikä — varmemmin kuin edellisessä pykälässä esitetyllä tavalla — turvataan tähän pykälään ehdotettavalla lisäyksellä.

Mitä vielä muunlaiseen hyödylliseen liikevaihtoverottomuuteen tulee, nuohous- ja puhdistustyön vapauttaminen liikevaihtoverosta, mikä ei sisälly hallituksen esitykseen siksi että se on ristiriidassa palvelujen liikevaihtoverolleen kanssa, ehdotetaan selvitettäväksi vastalauseeseen liitetyssä perustelulausumassa.

26 §: Liikevaihtoveron kielteisten tulonjako-vaikutusten takia ehdotetaan, että verokanta olisi 19,5 % veron perusteesta. Tämä luku vastaa yleisesti sitä pysyvässäännöstä, jonka mukaan verokanta oli 16 % ennen nykyhallituksen niitä toimia, joiden seurauksena verokantaa on korotettu 1,5 prosenttiyksikköä suurituloisille annettujen valtion tuloverohelpotusten rahoittamiseksi.

Liikevaihtoverolla on — tulonjaon näkökulmasta — tuloeroja lisääviä sivuvaikutuksia, joista antaa kuvan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle toimitettu Aino Salomäen vuoden 1985 aineistoon perustuva yhteenveto:

Liikevaihtoveron osuus (%) *kotitalouden käytettävissä olevista tuloista* desiiliryhmittäin v. 1985

Desiiliryhmät kotitalouden käytettävissä olevien tulojen mukaan,	Kulutus-alttius %	Käytett. olevat tulot, mk/kotital.	Lvv yht.	avoin	josta: alkutuote-piilevä vähennys	
Kaikki kotitaloudet	87,9	84 600	11,1	9,7	3,1	-1,7
I desiiliryhmä	126,7	23 200	15,3	13,0	5,0	-2,7
II	96,7	36 000	11,5	9,8	3,8	-2,1
III	91,7	46 800	11,4	9,7	3,5	-1,8
IV	94,1	57 600	11,7	10,2	3,5	-1,9
V	91,8	69 400	11,5	10,1	3,3	-1,9
VI	91,0	84 300	11,5	10,2	3,1	-1,8
VII	90,9	98 800	11,6	10,3	3,1	-1,8
VIII	86,0	114 700	10,9	9,7	2,9	-1,7
IX	86,1	134 100	11,1	9,7	2,9	1,5
X	76,2	181 400	9,7	8,4	2,6	1,3

Desiiliryhmät kulutusyksikköä kohti laskettujen käytettävissä olevien tulojen mukaan	Kulutus-alttius %	Käytett. olevat tulot, mk/kotital.	Lvv yht.	avoin	josta: alkutuote-piilevä	alkutuote-vähennys
Kaikki kotitaloudet	87,9	84 600	11,1	9,7	3,1	-1,7
I desiiliryhmä	132,7	34 900	16,4	14,7	4,8	-3,1
II	95,2	52 600	11,5	10,4	3,5	-2,4
III	93,5	61 300	11,4	10,2	3,4	-2,2
IV	92,8	70 700	11,5	10,3	3,3	-2,0
V	90,1	83 800	11,3	10,0	3,2	-1,8
VI	90,5	86 700	11,5	10,1	3,1	-1,7
VII	87,6	96 800	11,3	9,9	3,0	-1,6
VIII	85,2	102 100	10,9	9,4	2,9	-1,4
IX	81,2	113 900	10,4	9,0	2,8	-1,3
X	74,1	143 400	9,5	8,0	2,6	-1,1

27 §: Kirjojen liikevaihtoverottomuus (sekä tieteellisen että muun kirjallisuuden osalta) pitäisi toteuttaa hyväksymällä tähän pykälään määritelmä kirjojen liikevaihtoverottomuudesta.

27 a §: Elintarvikkeiden liikevaihtoverottomuus taas pitäisi toteuttaa säätämällä tämä pykälä siinä muodossa kuin se on ed. Seppäsen lakialoitteessa n:o 108/1989 vp.

Liikevaihtoveron poistaminen elintarvikkeilta voidaan toteuttaa niin, että keskeisten elintarvikkeiden luettelo sisällytetään uuteen 27 a §:ään.

Korotettujen alkutuotevähennysten kohtalo on otettava huomioon tämän asian yhteydessä. Pelkän pykälämuutoksen seurauksena käy niin, että jos mitään muuta ei tehdä, niiden tuotteiden hinta nousee, jotka nyt ovat korotetun alkutuotevähennyksen piirissä. Nousu saat-
taa maidon ja voin osalta olla jopa 10 prosentin suuruusluokkaa.

Jotta maidon, maitotuotteiden ja lihan hinnat eivät liikevaihtoverojärjestelmän poikkeusmääräysten poistamisen yhteydessä nouse, näiden tuotteiden hintojen subventointi olisi toteutettava suurin subventioin valmistusportaan sen nykymenettelyn sijasta, että verohelpotukset annetaan epäsuorin subventioin.

Ne ongelmat, jotka liittyvät kahden liikevaihtoverokannan soveltamisen käytännön toteuttamiseen, ovat teknisen kehityksen myötä pääosin poistuneet. Siirtyminen elintarvikkeiden nollaverokantaan säilyttäen samalla muiden tuotteiden normaalin verokannan ei enää

nykyaikana vaadi suuria investointeja suurten kauppojen ja tavaratalojen kassakoneisiin, ja pienten kauppojen ongelmia helpottaa se, että kaikki elintarvikkeet olisivat liikevaihtoverottomia.

Kauppaliikkeet sitä paitsi saavat pienen palkkion siitä, että ne perivät veroa valtion puolesta, ja siihen palkkioon pitää voida sisällyttää myös järjestelmän muutoksista aiheutuvat kustannukset.

9 luku: Koska hallituksen esitykseen vähennysoikeuksina sisältyvää yritysten liikevaihtoverohelpotusten rakennelmaa on erittäin vaikea teknisesti purkaa, näiden 3,3 miljardin markan verohelpotusten antamatta jättäminen — tai niiden periminen valtiolle muussa muodossa — on ratkaistava uuden valmistelun perustalta.

Sen takia pykälämuutosesitykset korvataan tässä yhteydessä perustelulausumalla.

37 § ja 48 §: Siltä varalta, että elintarvikkeiden liikevaihtoveroa ei poisteta ja että maailman kalleimpien ruuanhintojen subventioimista ei tehdä suurin tulonsiirtoin niitä tarvitseville, on lihan alkutuotevähennys säilytettävä 1,5-kertaisena. Silloin hallituspuolueiden sopimia kansaneläkkeiden pieniä korotuksia ei pantaisi maksuun lihanostajille.

58 § ja 63 §: Mainitut pykälät pitäisi hyväksyä liikevaihtoverotoimikunnan (1989:22) hyväksymässä muodossa, niin että esimerkiksi kirjojen osamaksukaupassa suoriteperusteiseen

kirjanpitoon siirtyminen ei vaaranna kotimaisten suurteosten julkaisumahdollisuuksia. Tietosanakirjat ja muut suurteokset ovat kansakunnan identiteetin näkökulmasta perustavanlaatuisia asioita.

Ehdotamme,

että seuraavat pykälät hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

12 §

Luonnollinen henkilö tai luonnollisten henkilöiden muodostama 104 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhtymä ei ole verovelvollinen, jos tavaroiden ja verollisten palvelujen myyntien yhteismäärä ilman käyttöomaisuuden myyntihintoja ja veron osuutta (verollinen liikevaihto) tilikaudelta on enintään 100 000 markkaa.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

13 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos alkutuottaja, *paitsi jos hän on kalastaja ja myy itse pyydystämäänsä kalaa*, myy alkutuotantonsa tuotteet jalostettuina tai muuhun kuin tavanomaiseen myyntikuntoon saatettuina taikka jos myynti tapahtuu alkutuotannosta erillisestä myyntipaikasta, hän on kuitenkin tästä jalostus- ja myyntitoiminnasta verovelvollinen. Myyntipaikkana ei pidetä ulkona sijaitsevaa yleistä myyntipaikkaa.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

26 §

Suoritettava vero on 19,5 prosenttia veron perusteesta.

27 §

Verotonta on seuraavien tavaroiden myynti (verottomat tavarat):

(1—14 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

15) *kirjat*.

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

27 a §

Verotonta on myös seuraavien tavaroiden myynti ja maahantuonti:

ruis, vehnä, ohra, kaura, herne, peruna, maito, kananmunat, liha, sekä muut syötävät eläinten osat, ahven, ankerias, Grönlannin pal-

las, harjus, harmaanieriä, harri, holkeri, hauki, järvitaimen, kampela, karppi, kiiski, kilohaili, kirjolohi, kolja, kuha, kuore, lahna, lohi, made, molva, muikku, nahkiainen, nieriä, pasuri, puna-ahven, punakampela, puro-nieriä, purotaimen, Ruijan pallas, salakka, seiti, siika, silakka, silli, simppu, sulkava, suutari, särki, säyne, taimen, toutain, turska ja vimpa sekä mainittujen kalojen mäti; rapu ja täplärapu; syötävät linnut ja muut riistaeläimet, juuriselleri, lanttu, maa-artisokka, mustajuuri, nauris, palsternakka, piparjuuri, porkkana, punajuuri, retiisi ja retikka, kaalikasvit, palkokasvit, salaattikasvit, sipulikasvit, kurkku, kurpitsa, lehtiselleri, makea maissi, meloni, paprika, parsa, pinaatti, raparperi, tomaatti, maustevihannekset kuten persilja, tilli, meirami ja vihantakrassi, luonnonvaraiset tai viljeltyt syötävät sienet, luonnonvaraiset tai viljeltyt marjat ja hedelmät kuten herukka, juolukka, karpalo, karviaismarja, mansikka, mesimarja, mustikka, muurain, pihlajanmarja, puolukka, ruusunmarja, variksenmarja, tyrnimarja ja vadelma, kirsikka, kriikuna, luumu, omena ja muut hedelmät sekä kotihunaja ja kotivoi, -kerma, -piimä ja -juusto;

sekä edellä mainitut myös eri tavoin käsiteltyinä kuten kuivattuina, ulkokuivattuina, jauhettuina, lajiteltuina, paloitteltuina, leikattuina, jäädytettynä, jäähdytettynä, suolattuina, maustettuina, kynittyinä, nyljettyinä, suolatettuina, toisiin ruoka-aineisiin sekoitettuina, leivottuina, säilöttyinä, kypsennettyinä tai osittain kypsennettyinä, pakattuina tai muutoin eri tavoin teollisesti käsiteltyinä.

58 §

Myynnistä suoritetaan vero siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) *osamaksukaupasta saatu maksu tai maksuerä on kertynyt;*

(3 kohta kuten 2 kohta valiokunnan mietinnössä)

63 §

Edellä 9 luvussa tarkoitettut vähennykset tehdään siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) *osamaksukaupasta suoritettu erä on maksettu;*

(3 ja 4 kohta kuten 2 ja 3 kohta valiokunnan mietinnössä)

Lisäksi ehdotamme,

että eduskunta hyväksyisi ed. Seppäsen ym. lakialoitteen n:o 108/1989 vp ja ed. Donnerin ym. lakialoitteen n:o 5, että eduskunta hyväksyisi toivomusaloitteet; ed. Donnerin ym. aloite n:o 85/1987 vp., ed. Haaviston ym. aloite n:o 87/1987 vp., ed. Hacklinin ym. aloite n:o 88/1987 vp., ed. Jätteenmäen ym. aloite n:o 115/1987 vp., ed. Saastamoisen aloite n:o 215/1987 vp., ed. Uosukaisen ym. aloite n:o 231/1987 vp., ed. Anderssonin ym. aloite n:o 48/1988 vp., ed. Laineen aloite n:o 85/1988 vp. ja ed. T. Roosin ym. aloite n:o 129, ja

että eduskunta liittäisi mietinnön perusteluihin seuraavat perustelulausumat:

1) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnalle lakiesityksen liikevaihtoveron palauttamisesta asteittain alenevan taulukon mukaan sellaisille liikevaihtoverovelvollisille, joiden veronalainen liikevaihtovero on 100 000—200 000 markkaa.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnalle lakiesityksen, jonka perusteella liikevaihtoverolain 12 §:n mukainen liikevaihtoverottomuus koskee vain sellaisia verovelvollisia, jotka tekevät liikevaihtoveron alaista toimintaa päätyökseen.”

3) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnalle lakiesityksen, jonka mukaan nuohous-, puhdistus- ja kaikenlaisen jätteiden hyväksikäyttöön ja ns. kierrätykseen liittyvä työ vapautetaan liikevaihtoverolta sellaisen toiminnan erityisen kansantaloudellisen hyödyllisyyden takia.”

4) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo eduskunnalle lakiesityksen, jonka avulla valtion — liikevaihtoverouudistuksen teknisen uudistuksen yhteydessä — menettämät verotulot peritään yrityksiltä muussa muodossa niin, että vastaava verorasitus ei tule kansalaisten maksettavaksi liikevaihtoveron korotuksen tai pohjan laajentamisen muodossa.”

5) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle pikaisesti lakiesityksen elintarvikkeiden vapauttamiseksi liikevaihtoverolta.”

6) Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle pikaisesti lakiesityksen kirjojen vapauttamiseksi liikevaihtoverolta.”

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1990

Esko Seppänen

Timo Laaksonen

III

Hallituksen esitys uudeksi liikevaihtoverolaiksi on pääpiirteissään oikeansuuntainen. Ensisijaisesti uudistus on lakitekkinen. Samalla se vie järjestelmäämme jälleen muutamalla askelella kohti arvonlisäverojärjestelmää.

Hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin joukko epäkohtia, joita ei voi hyväksyä. Eräin osin hallituksen esitys merkitsee jopa nykyisen käytännön huonontamista. Tällainen on mm. lvv:n ajallisen kohdistamisen muuttaminen maksuperusteisesta suoriteperusteiseksi.

Toisen joukon kritiikkiin aiheista muodostavat ne nykyiseen liikevaihtoveroon liittyvät epäkohdat, jotka hallitus on siirtämässä myös uuteen lakiin. Tällaisia ovat mm. sellaisten

erityisen tärkeiden hyödykkeiden kuin kirjojen pitäminen verollisen myynnin piirissä. Entiselleen jää myös elintarvikkeiden keskimääräisen lvv-kohtelun pitäminen meillä useimpia Euroopan maita korkeammalla tasolla.

Muutos oikeaan suuntaan, mutta riittämätön sellainen, on hallituksen esitys vähäisen liiketoiminnan jättämisestä osin lvv-velvollisuuden ulkopuolelle, osin huojentaminen niin, että veroton raja on esitetty 75 000 mk:n suuriseksi. Puheena oleva raja tulisi nostaa 150 000 mk:n tasolle ja huojennusalueen tulisi ulottua 300 000 mk:aan saakka. Tällainen ratkaisu ei vielä aseta eri pienyrityksiä merkittävästi eriarvoiseen asemaan.

Tällainen rajausta sitä vastoin vähentäisi verobyrokratiaa tuntuvasti niin verohallinnossa kuin pienten verovelvollistenkin kohdalla ilman, että veronsaajan verotuloihin ratkaisulla olisi suurtakaan merkitystä.

Lvv:n sinänsä kannatettavasta neutraliteettipyrkimyksestä voidaan tinkiä silloin, kun sillä voidaan edistää koko yhteiskunnan kannalta tärkeitä asioita. Poistamalla katalysaattorilla varustetuilta busseilta lvv voitaisiin edistää ympäristön ja liikenteen kannalta edullista kehitystä.

Hallituksen esityksen materiaalsen sisällön

pahin epäkohta on verokannan asettaminen 17,5 %:iin eli verottomasta myyntihinnasta laskien 20,5 %:iin. Hallituksen veropoliittinen linja — painopisteen siirtäminen kulutuksen verotuksen suuntaan — ei ansaitse tukea tilanteessa, jossa kansalaisten perusturva on likipitään jäädytetty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Liikevaihtoverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

12 §

Luonnollinen henkilö tai luonnollisten henkilöiden muodostama 104 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhtymä ei ole verovelvollinen, jos tavaroiden ja verollisten palvelujen myyntien yhteismäärä ilman käyttöomaisuuden myyntihintoja ja veron osuutta (verollinen liikevaihto) tilikaudelta on enintään 150 000 markkaa.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

13—26 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

27 §

Verotonta on seuraavien tavaroiden myynti (verottomat tavarat):

1) kirjat;

(2—15 kohta kuten 1—14 kohta valiokunnan mietinnössä)

(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

28—36 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

37 §

Jos verollisena maahan tuodun jalosteen raaka-aineena on 49 §:ssä tarkoitettua tavaraa, maahantuoajalla on oikeus saada veronpalau-

tus, jonka suuruus on 17,01 prosenttia raaka-aineen osalta suoritettavan veron perusteesta.

Jos verollisena maahan tuodun jalosteen raaka-aineena on 48 §:ssä tarkoitettuja tavaroita, maahantuoajalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu veronpalautus lihasta 1,5-kertaisena ja maidosta 1,9-kertaisena.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

38—43 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

44 §

Verovelvollinen saa vähentää, 41 §:n ja 42 §:n 5 kohdan säännöksistä poiketen, rakennustyön suorittajalta tai rakennuttajalta ostamastaan tai itse rakentamastaan verollisessa liiketoiminnassa käyttämästään uudesta teollisuusrakennuksesta laskennallisen veron, jonka suuruus on 12,76 prosenttia rakennuksen hankintamenosta (teollisuusrakennusvähennys).

(2—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

45—46 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

47 §

Verovelvollinen saa vähentää, ellei 42 §:ssä toisin säädetä, seuraavista verollista liiketoimintaa varten verottomina hankkimistaan tavaroista laskennallisen veron, jonka suuruus

on 17,01 prosenttia tavarán ostohinnasta tai maahan tuodun tavarán 35 §:ssä tarkoitettusta veron perusteesta:

(1—6 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

48 §

Edellä 47 §:ssä tarkoitettu vähennys tehdään lihasta ruhoina, ruhon osina tai luuttomaksi leikattuna sekä 47 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista teuraseläimistä *1,5-kertaisena*.

Maidosta tehdään 47 §:ssä tarkoitettu vähennys *1,9-kertaisena*.

49—59 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

60 §

Verovelvollinen, jolla kirjanpitolain (655/73) mukaan on oikeus pitää maksuperusteista kirjanpitoa *tai joka harjoittaa vähittäiskauppaa tai siihen verrattavaa toimintaa*, saa suorittaa myynnistä veron siltä kalenterikuukaudelta, jonka aikana myyntihinta tai sen osa on kertynyt.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

61—65 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

66 §

Verovelvollinen, jolla kirjanpitolain mukaan on oikeus pitää maksuperusteista kirjanpitoa *tai joka harjoittaa vähittäiskauppaa tai siihen verrattavaa*, saa tehdä vähennyksen siltä kalen-

terikuukaudelta, jonka aikana ostohinta tai sen osa on maksettu.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

67—101 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

102 §

Jos verovelvollisen luonnollisen henkilön tai luonnollisten henkilöiden muodostaman 104 §:n 2 momentissa tarkoitettun yhtymän 12 §:ssä tarkoitettulla tavalla laskettu tilikauden verollinen liikevaihto on enintään *150 000 markkaa*, verovelvolliselle maksetaan takaisin tilikaudelta maksettu vero kokonaan. Jos tilikauden verollinen liikevaihto on *yli 150 000 markkaa*, mutta *alle 300 000 markkaa*, tilikaudelta maksetusta verosta maksetaan takaisin määrä, joka saadaan, kun veroa pienennetään yhdellä prosentilla jokaisen täyden *1 500* markan määrän osalta, jolla tilikauden verollinen liikevaihto ylittää *150 000* markkaa.

102 a § (uusi)

Liikevaihtovero palautetaan kokonaisuudessaan hakemuksesta ammattiliikenteeseen rekisteröidyiltä linja-autoilta, jotka alittavat 13 pisteen moottoripenkkikokeella määritetyt seuraavat raja-arvot:

hiilivedyt 1,1 g/kWh, typenoksidit 8,0 g/kWh, hiilimonoksidit 4,5 g/kWh sekä hiukkaset 0,36 g/kWh.

103—150 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 1990

Mauri Pekkarinen
Jukka Vihriälä

Hannu Tenhiälä

Seppo Kääriäinen
Kalevi Mattila

